

PÄIVÄSAKON RAHAMÄÄRÄÄ KOSKEVAN ASETUKSEN MUUTTAMINEN

1 Johdanto

Ahvenanmaan maakunnassa säädettiin vuonna 2019 mediamaksua (medieavgift) koskeva laki (landskapslag [2019:103] om medieavgift), joka on tullut voimaan 1 tammikuuta 2020. Mediamaksu vastaa tarkoitukseltaan manner-Suomessa perittävää yleisradioveroa, jota ei peritä henkilöiltä, joiden kotikunta on Ahvenanmaan maakunnassa. Yleisradioveron määrä otetaan huomioon laskettaessa päiväsakon rahamäärästä annetun asetuksen (609/1999, jäljempänä päiväsakkoasetus) mukaista päiväsakon rahamäärää. Päiväsakkoasetusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös Ahvenanmaan maakunnan mediamaksu otettaisiin huomioon päiväsakon rahamäärää laskettaessa yleisradioveron tavoin.

2 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Rikoslain (39/1889) 2 a luvussa säädetään sakoista. Luvun 2 §:n 2 momentin mukaan kohtuullisena päiväsakon rahamääränä on pidettävä yhtä kuudeskymmenesosaa sakoitettavan keskimääräisestä kuukausitulosta, josta on vähennetty muun muassa valtioneuvoston asetuksella määriteltävät verot ja maksut. Päiväsakkoasetuksen 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan tulosta vähennettäviin veroihin ja maksuihin kuuluu yleisradiovero.

Yleisradiovero on vero, joka peritään yleisradion toiminnan rahoittamiseksi. Yleisradioveron suorittamisvelvollisuudesta ja verotusmenettelystä säädetään yleisradioverosta annetussa laissa (484/2012). Lain 2 ja 3 §:ien mukaan henkilön yleisradioveroa suoritetaan 2,5 prosenttia puhtaan pääomatulon ja puhtaan ansiotulon yhteismäärän 14 000 euroa ylittävästä osasta. Henkilön yleisradiovero on kuitenkin enintään 163 euroa. Yhteisön yleisradiovero on lain 3 §:n mukaan verotettavan tulon määrästä riippuen 140 - 3 000 euroa. Yhteisö ei maksa yleisradioveroa, jos sen verotettava tulo on alle 50 000 euroa.

Lain yleisradioverosta 1 §:n 2 momentin mukaan lakia ei sovelleta luonnolliseen henkilöön tai yhteisöön, jonka kotikunta on Ahvenanmaan maakunnassa. Sen sijaan Ahvenanmaalla sovelletaan Ahvenanmaan mediamaksua koskevaa lakia. Ahvenanmaan mediamaksua koskevan lain 2 §:n mukaan henkilöiden mediamaksu (medieavgift för personer) on kiinteämääräinen, elinkustannusindeksiin sidottu maksu. Mediamaksua ovat velvolliset suorittamaan Suomessa yleisesti verovelvolliset henkilöt, joiden verovuoden kotikunta on Ahvenanmaalla ja jotka ovat viimeistään verovuoden aikana täyttäneet 18 vuotta ja joiden vuotuinen tuloverolain mukainen puh-

das ansio- ja pääomatulo yhteensä tai YEL- ja MYEL- vakuutuksen työtulo on yhteensä yli 14 000 euroa. Mediamaksun vuotuista määrää tarkistetaan vuosittain lokakuussa elinkustannusindeksin mukaisesti vertaamalla tammikuun indeksejä, ja maakuntahallitus julkaisee maksun määrän marraskuun loppuun mennessä. Tammikuussa 2020 maksun määräksi määräytyi 110 euroa.

Lain verotusmenettelystä (1558/1995) 5 §:n 1 momentin mukaan verovelvollisen luonnollisen henkilön kotikuntana pidetään kuntaa, jossa hänellä on verovuotta edeltäneen vuoden lopussa katsottava olleen kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu asuinpaikka. Säännöksen 3 momentin mukaan yhteisön kotikunta on kunta, jossa yhteisön kotipaikka verovuotta edeltäneen verovuoden lopussa oli. Yhtymän ja yhteisetuuden kotikunta on kunta, jossa yhtymän ja yhteisetuuden kotipaikan on verovuotta edeltäneen verovuoden lopussa katsottava olleen.

Päiväsakkoasetusta ehdotetaan muutettavan siten, että Ahvenanmaan maakunnan mediamaksu lisättäisiin yleisradioveron tavoin päiväsakkoasetuksen 1 §:n 2 momentissa mainittuihin tulosta vähennettäviin veroihin ja maksuihin, jotka otetaan huomioon laskettaessa päiväsakon rahamäärää.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Tarkasteltaessa mediamaksun käyttötarkoitusta, voidaan sitä pitää rinnastettavana yleisradioveroon. Mediamaksun suuruuden määrittäminen kuuluu Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan (ks. osio Ahvenanmaan asema).

Vaikka yleisradioveron ja Ahvenanmaan mediamaksun määrät ja määräytymisperusteet eroavat toisistaan, voidaan esityksen katsoa edistävän Ahvenanmaan maakunnassa asuvien henkilöiden yhdenvertaista kohtelua muualla Suomessa asuvien kanssa siten, että Ahvenanmaalla asuville määrättävä mediamaksu voitaisiin myös vähentää henkilön päiväsakon rahamäärän laskennallisena pohjana käytettävistä tuloista. Tämä vaikutus olisi linjassa perustuslain (731/1999) 6 §:n yhdenvertaisuusperiaatteen kanssa.

3.2 Taloudelliset vaikutukset

Mediamaksun suuruus oli vuoden 2020 tammikuussa 110 euroa ja sen ovat velvolliset maksamaan yli 14 000 euroa vuodessa pääoma-, ansio- tai työtuloina saavat 18 vuotta täyttäneet henkilöt, joiden kotikunta on Ahvenanmaa.

Muutoksella olisi siten vaikutusta yli 14 000 euroa vuodessa ansaitsevien henkilöiden päiväsakon rahamäärään. Mediamaksun vähentämisen vaikutus päiväsakon rahamäärään on laskennallisesti noin 0,15 euroa ($[110 \text{ e} / 12] / 60$). Päiväsakkoasetuksen 6 §:n mukaan päiväsakon rahamäärä vahvistetaan täysin euroin siten, että eurojen yli menevät sentit jätetään ottamatta lukuun. Käytännössä ehdotettu muutos alentaisi päiväsakon rahamäärää siis vain tapauksissa, joissa päiväsakon rahamäärä ilman mediamaksun vähennystä olisi 0 - 14 senttiä yli tasaeuromäärän. Näiden päiväsakkojen määränä voidaan pitää laskennallisesti 15 % tapauksista (100/15). Näissä tapauksissa päiväsakon rahamäärä alenisi eurolla.

Ahvenanmaan maakunnassa asuu vuoden 2020 tietojen mukaan noin 0,5 % Suomen väestöstä (30 072 / 5 535 605 henkilöä). Suhteutettuna asukasluvuun ehdotetun muutoksen vaikutuksen voidaan arvioida koskevan keskimäärin siis noin 0,75 % määrätystä päiväsakkoista ($0,5 \% \times 15 \%$). Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2019 määrättiin sakkoja yli 17-vuotiaille yhteensä 141 307 kappaletta. Päiväsakon keskimääräinen lukumäärä oli kaikkien tilastoitujen ikäryhmien osalta 21 päiväsakkoa. Näiden lukujen pohjalta voidaan karkeasti arvioida ehdotetun muutoksen aiheuttavan noin 20 000 euron sakkotulojen alenemisen vuodessa ($141\,307 \times 0,0075 \times 21 \text{ e} = 22\,256 \text{ e}$). Muutos tosin koskisi vain yli 14 000 euroa vuodessa ansaitsevia, joten todennäköisesti vaikutus jäisi tätäkin pienemmäksi.

3.3 Ahvenanmaan asema

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 5 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat maakunnalle tulosta perittävää lisäveroa ja tilapäistä ylimääräistä tuloveroa sekä elinkeino- ja huviveroja sekä maakunnalle perittävien maksujen perusteita ja kunnalle tulevaa veroa. Pykälän 20 kohdan mukaan lainsäädäntövaltaan kuuluvat myös asiat, jotka koskevat postilaitosta sekä oikeutta yleisradio- ja kaapelilähetystoiminnan harjoittamiseen maakunnassa 27 §:n 4 kohdasta johtuvin rajoituksin Pykälän 25 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat muun muassa teon rangaistavaksi säätämistä ja rangaistuksen määrää, kun on kysymys maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvasta oikeudenalasta. Valtakunnalla on lainsäädäntövalta lain 27 §:n 22 kohdan mukaan asioissa, jotka koskevat rikosoikeutta 18 §:n 25 kohdassa säädetyin poikkeuksin. Pykälän 23 kohdan mukaan valtakunnalla on lainsäädäntövalta myös asioissa, jotka koskevat lainkäyttöä ottaen huomioon 25 ja 26 §:n säännökset; esitutkintaa, tuomioiden ja rangaistusten täytäntöönpanoa sekä rikosentekijän luovuttamista ja 36 kohdan mukaan asioissa, jotka koskevat veroja ja maksuja 18 §:n 5 kohdassa säädetyin poikkeuksin. Tasavallan presidentti on esittelyssä 29.11.2019 päättänyt, ettei mediamaksusta annetun maakuntalain osalta ollut oikeudellisia esteitä sen voimaantulolle. Mediamaksu on näin itsehallintolain 19 §:ssä tarkoitettussa maakuntalakien lainsäädäntövalvonnassa katsottu maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvaksi asiaksi.

Esitetty päiväsakkoasetuksen 1 §:n muutos koskisi siis tilanteita, joissa henkilön kotikunta on Ahvenanmaan maakunnassa ja sovellettavaksi tulee Suomen rikoslaki ja sen rangaistuksen määrään liittyvä päiväsakkoasetus.

4 Asian valmistelu

Asetus on valmisteltu oikeusministeriössä. Valmistelussa on tehty yhteistyötä verohallinnon kanssa. Asetuksesta on pyydetty lausunnot Ahvenanmaan maakuntahallitukselta, Tuomioistuinvirastolta, Oikeusrekisterikeskukselta, Poliisihallitukselta, sisäministeriöltä, Valtakunnansyyttäjän toimistolta, valtiovarainministeriöltä ja Verohallinnolta. Ahvenanmaan maakuntahallitus, Oikeusrekisterikeskus, Poliisihallitus, sisäministeriö, Valtakunnansyyttäjän toimisto, valtiovarainministeriö ja Verohallinto toimittivat asiasta lausunnot. Lausunnoissa ei esitetty huomautettavaa muutosesityksestä.

5 Voimaantulo

Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 1 päivänä marraskuuta 2021. Ahvenanmaan mediamaksu määrätään ensimmäisen kerran verovuodelta 2021. Tällöin mediamaksu voitaisiin ottaa huomioon määrättäessä päiväsakkoja, joiden laskennallisena perusteena käytetään verovuotta 2021.